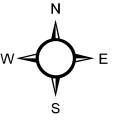

Omenapuupyöräily Hyvinkäällä

- 1 Omenapuukujanne
- 2 Kauppatorin rautatienomenapuut
- 3 Nestorinaukion koristeomenapuut
- 4 Menneiden pihojen omenapuut
- 5 Viertolan alikulun omenapuut
- 6 Snygg-lajikkeen syntypaikka
- 7 Kauppilanaukion riippaomenapuut
- 8 Asemanpuiston rautatienomenapuu
- 9 Aseman koulun villiomenapuu
- 10 Parantolanpuiston omenapuut

Omenapuupyöräily – Hyvinkään omenapuiden tarinoita

1. Nykyisen Kirjastoaukion ja Kauppatorin paikkeilla sijaitsi Valtion rautateiden keskuspuutarha vuosina 1874 - 1962. Kirjastoaukion reunassa on säilynyt **omenapuukuja**, joka lienee istutettu noin 60 vuotta sitten. Omenapuunkujanteen lajikkeet on tunnistettu vuonna 2009. Kujanteen lajikkeet ovat istutusajankohdalle tyypillisiä; 'Punakaneli', 'Lobo', 'Sävstaholm', 'Astrakaani iso kuulas', 'Antonovka', 'Astrakaani Gyllenkrok', 'Sokerimiron' ja myös melko harvinainen 'Grenman'. Osa puista on ns. siemenpuita, eli perusrunkoja, joista jalo-osa on kuollut. Yksi kujanteen puista on 'John Downie' – lajiketta oleva paratiisiomenapuu.

2. Kauppatorin rautatienomenapuut, Malus 'Hyvingiensis' on istutettu 1980-luvun alussa. Tämä istutus palautti syntysijoilleen rautatienomenapuun, joka on löydetty 1800-luvun lopulla siemenkylvöksestä VR:n keskuspuutarhassa. Puun tieteellinen lajikenimi 'Hyvingiensis' tarkoittaa hyvinkääläistä. Puu valittiin vuonna 1996 Hyvinkään kaupungin nimikkokasviksi. Rautateiden nimikkokasvi se oli ollut jo 1960-luvun alkupuolelta lähtien.

3. Nestorinaukio on rakennettu 1990-luvun alussa maisema-arkkitehti Margit Antikaisen suunnitelmien mukaan. Suihkulähdeaukiota ympäröivät koristeomenapuut 'Hopa' ja 'Royalty'. Joukossa on myös yksi valkokukkainen perusrunko, josta jalo-osa on tuhoutunut.

4. Tammipuiston omenapuut ja muut vanhat puut ovat muisto Kelan talon, Prisman ja Sampotalon paikalla sijainneista asuintaloista. Sillankorvankadun reunalla kasvaa kaksi vanhaa 'Sävstaholm' omenapuuta. Kelan talon seinustalla olevat tammet ovat kuuluneet Saarisen pihapiiriin. Puisto on saanut niiden mukaan nimensä.

5. Viertolan alikulun koristeomenapuut on istutettu 2000-luvun alussa. Pääosa taimista on suunnitelman mukaisia marjaomenapuita (Malus baccata) mutta joukossa on myös yksi paratiisiomenapuu. Marjaomenapuu on erittäin kestävä luonnonlaji, jota kasvaa Siperiassa.

6. Kasöörinkadun varrella asui keskuspuutarhan puutarhuri Verhiö, joka naapurinsa, siirtolaisasiamies Matti Snyggin kanssa harrasti omenanviljelyä. Kasöörinkadun varressa on vielä kaksi vanhaa omenapuuta, jotka todennäköisesti ovat Verhiön puutarhan ajalta. Matti Snygg kylvi omenansiemeniä ja yhdestä, todennäköisesti 'Harlamovski' omenasta saadusta siemenestä, syntyi suuri menestys. Tämä omenapuu tuotti jo 15-vuotiaana runsaasti hyvänmakuisia, kauniita omenoita. Valtion pomologi Heickell kiinnostui omenasta ja vei sen tutkittavaksi Lepaan puutarhaoppilaitokseen. Uusi lajike, 'Snygg' sai nimen kylväjänsä mukaan ja siitä tuli yksi Suomen suosituimmista lajikkeista aina 1950-luvulle asti. Sitten sen paikan ovat vieneet uudet jalosteet eikä taimia enää ole yleisesti saatavana.

7. Kauppilanaukio on saanut nimensä paikalla sijainneen Kauppilan matkustajakodin mukaan. Huonokuntoinen talo purettiin 1990-luvulla ja alue liitettiin osaksi rautatieasemalta Suomen Rautatiemuseolle johtavaa Ratapromenadia. Kauppilanaukiolle istutettiin 1997 suunnitelman mukaan rautatienomenapuita. Taimet olivatkin riippuvakasvuista siperianomenapuuta, Malus prunifolia 'Pendula'. Auto-onnettomuuden vuoksi vaurioituneet, rivin kadunpuoleiset yksilöt, on vaihdettu rautatienomenapuiksi.

8. Asemanpuisto on ensimmäisiä Suomeen rakennettuja aseman puistoja, toteutus on mahdollisesti jo vuodelta 1874. Puiston muoto ja puusto ovat säilyneet hyvin, vanhimmat puut ovat 1870-luvulta. Asemanpuiston rautatienomenapuu istutettu 1951 ja se on kaupungin suurin yleisellä alueella kasvava rautatienomenapuu. Tämä yksilö on valittu kantapuuksi Helsingin yliopiston tutkimukseen.

9. Urheilukadun ja Kauppalankadun risteyksessä, entisen asuinrakennuksen pihapiirissä, lienee kasvanut villiomenapuu jo ennen Aseman koulun ja Urheilukadun rakentamista. Villiomenapuuksi sanotaan siemenomenapuun jälkeläistä, jonka ominaisuudet alkavat jo lähestyä luonnonlajien laatua. Omenat ovat suippoja ja pieniä ja yleensä hyvin happamia. Siemenomenapuut ovat rakenteeltaan kestäviä ja pitkäikäisiä ja niiden kukinta on yhtä komea kuin jalostettujenkin.

10. Parantolanpuiston Sandelininkadun puoleisella reunalla on ryhmä omenapuita. Suurin osa puista on 1980-luvulla istutettuja koristeomenapuita, siperianomenapuu (Malus prunifolia), mutta joukossa myös vanhoja, todennäköisesti Parantolan aikaisia tarhaomenapuita (Malus domestica). Vain yhden puun lajikenimi on tiedossa. 'Tsaarin Kilpi' on kotoisin Tartosta jo 1700-luvulta, se on hapan talousomena, josta saadaan erinomaista omenahilloa.

Teksti: Terhi Parkkali-Reskola

Taitto: Sari Kekki